

Voiton järkytys

David Graeber

Rolling Thunder #5, kevät 2008.

Sisältö

I: Ydinvoiman vastainen liike	4
II: Globalisaation vastainen liike	7
Näkökulmia (sekä lyhyt paluu 30-luvun Espanjaan)	12

Suurin suoran toiminnan liikkeiden ongelma on: emme osaa käsitellä voittoa.

Tämä voi vaikuttaa oudolta, koska monet meistä eivät ole tunteneet erityistä voitonriemua viime aikoina. Suurin osa tämän päivän anarkisteista kokee kansainvälisen globalisaationvastaisen liikkeen eräänlaisena välähdyksenä: inspiroivaa niin kauan kuin sitä kesti. Kyseessä ei silti ollut liike, joka onnistui juurruttamaan kestävän järjestäytymisen siemeniä tai muuntamaan vallan ääriviivoja maailmassa. Sodanvastainen liike oli vielä turhauttavampi, koska anarkistit ja anarkistiset toimintamuodot marginalisoitiin laajalti. Sota loppuu, tietysti, kuten sodat tapaavat loppua. Kukaan ei koe edistäneensä asiaa suuresti.

Haluan ehdottaa vaihtoehtoista tulkintaa.

Tässä kolme alustavaa ehdotelmaa:

1) Niin outoa kuin se onkin, hallitsevat luokat elävät peläten meitä. Heitä vainoaa ajatus, että jos keskivertoamerikkalainen pääsee kärryille heidän suunnitelmistaan he päätyvät köyden jatkoksi. Tiedän että tämä vaikuttaa epätodennäköiseltä, mutta on vaikeaa keksiä muuta selitystä päättäjien panikoinnille heidän havaitessaan edes merkkejä kansanliikkeestä, puhumattakaan suurempien joukkojen suorasta toiminnasta. Tällaisena hetkenä huomion saa käännettyä helpoiten toisaalle aloittamalla jonkinlaisen sodan.

2) Tavallaan tämä paniikki on oikeutettua. Suurten joukkojen suora toiminta on erityisesti demokraattisella tavalla järjestettynä on uskomattoman tehokasta. Viimeisten 30 vuoden aikana Amerikassa on ollut vain kaksi tällaista kansanliikettä: 70-luvun ydinvoiman vastainen liike ja niin sanottu globalisaation vastainen liike arviolta vuosina 1999-2001. Molemmissa tapauksissa liikkeen päätavoitteisiin poliittisella tasolla päästiin nopeammin kuin tuskin kukaan kuvitteli mahdolliseksi.

3) Tällaisten liikkeiden oikeasti kohtaama ongelma on alun menestyksen odottamaton nopeus. Emme ole koskaan varautuneet voittoon. Se hämmentää meitä, alamme tapella keskenämme. Vähä vähältä alistaminen ja vetoaminen nationalismiin, jotka vääjäämättä seuraavat sodan liikkekannallepanoa jossain vaiheessa, hyödyttävät autoritäärisiä tahoja poliittisen kentän laidasta laitaa. Tämän tuloksena tunnemme itsemme jo epäonnistujiksi siinä vaiheessa, kun voittomme lopulliset vaikutukset ovat nähtävissä, emmekä edes huomaa voittaneemme.

Tässä yksitellen esiteltynä kaksi huomiota herättävintä esimerkkiä:

I: Ydinvoiman vastainen liike

70-luvun lopun ydinvoiman vastainen liike toi esiin ensimmäistä kertaa Pohjois-Amerikassa nykyisin anarkistisiksi koetut toiminta- ja järjestäytymismuodot: joukkomielenosoitukset, pienryhmät, neuvostot, konsensus-ajattelun, solidaarisen vakitukitoiminnan, periaatteen hajautetusta suorasta demokratiasta. Se kaikki oli jossain määrin alkukantaista verrattuna nykyiseen. Merkittäviä eroja oli, kuten huomattavasti jyrkempi gandhilainen pitäytyminen väkivallattomuudessa, mutta kaikki osaset olivat ensimmäistä kertaa esillä yhtenä kokonaisuutena. Kahden vuoden ajan liike kasvoi uskomattomalla nopeudella ja osoitti merkkejä laajentumisesta koko maata käsitteleväksi ilmiöksi: kunnes se hajosi lähes yhtä nopeasti.

Kaikki alkoi vuonna 1974. Muutama luomufarmari, jotka olivat olleet aktiivisia rauhanliikkeessä aiemmin, estivät onnistuneesti ehdotetun ydinvoimalan rakentamistyöt Massachusettsin Montaguessa. Vuonna 1976 he liittyivät yhteen muiden Uuden Englannin aktivistien kanssa, innoittuneina Saksan vuoden kestäneestä voimalan haltuunotosta, perustaakseen Simpukankuoriliiton (Clamshell Alliance). Simpukankuoren välitön tavoite oli lopettaa ehdotetun ydinvoimalan rakennustyöt New Hampshiren Seabrookissa. Liitto ei koskaan onnistunut järjestämään haltuunottoa, dramaattisia joukkopidätyksiä ja vankitukitoimintaa kylläkin. Liiton huippuaikana kymmenentuhannet ihmiset järjestäytyivät suoran demokratian riveihin. Ydinvoiman idea kyseenalaistettiin ensimmäistä kertaa. Samankaltaisia liittoja sikisi ympäri maata: Palmettopalmuliitto (Palmetto Alliance) Etelä-Carolinassa, Osterinkuori (Oystershell) Marylandissa, Auringonkukka (Sunflower) Kansasissa, ja kaikkein kuuluisimpana Abalone-liitto (Abalone Alliance) Kaliforniassa, reaktiona alunperin täysin mielisairaalle suunnitelmalle rakentaa ydinvoimala Diablokanjoniin, lähes suoraan yhden maankuoren pääsiirroslinjan päälle.

Simpukankuoren ensimmäiset kolme joukkomielenosoitusta, 1976-77, olivat menestys. Siitä huolimatta pian alkoi kriisi, joka käsitteli demokraattisen prosessin kysymyksiä. Toukokuussa 1978 vasta perustettu Tasavertainen Komitea väärinkäytti prosessia hyväksyäkseen viime hetken tarjouksen hallitukselta kolmipäiväisen laillisen mielenilmauksen järjestämiseksi Seabrookissa, suunnitellun neljännen valtauksen sijasta. Pisteliäättä väittelyt alkoivat konsensuksesta ja yhteisön vuorovaikutuksesta, laajentuen kysymyksiin väkivallan vastaisuudesta (alunperin kaikki aitojen läpi leikkaamisesta puolustautumiseen kaasunaamarein oli kielletty), sukupuolieroista ym. Vuoteen 1979 mennessä liitto jakautui kahteen kamppailevaan ja enenevässä määrin toimimattomaan osioon, ja monien viivytysten jälkeen Seabrookin voimala (tai ainakin puolet siitä) aloitti toimintansa. Abalone-liitto kesti pidempään, v. 1985 asti, osittain johtuen sen vahvasta anarkofeministien muodostamasta ytimestä, mutta lopulta myös Diablokanjonin voimala sai lupansa ja aloitti toimintansa joulukuussa 1988.

Pinnallisesti tarkastellen tämä ei kuulosta kovinkaan inspiroivalta. Mutta mitä liike yritti oikeasti saavuttaa? Tarkastellaanpa liikkeen tavoitteiden koko kirjoa:

1) Lyhyen aikavälin tavoitteet: estää kyseisen ydinvoimalan rakentaminen (Seabrook, Diablo Canyon)

2) Keskipitkän aikavälin tavoitteet: estää kaikkien uusien ydinvoimaloiden rakentaminen, tehdä laittomaksi koko idea ydinvoimasta, kehittää vahvasti luonnonsuojelua ja vihreää energiaa, laillistaa uudet tavat väkivallattomasta vastarinnasta ja feministien inspiroimasta suorasta demokratiasta.

3) Pitkän aikavälin tavoitteet: (ainakin enemmän radikaaleille) tuhota valtio ja kapitalismi.

Jos nämä olivat tavoitteet, tulokset ovat selvät. Lyhyen aikavälin tavoitteita ei lähes koskaan saavutettu. Huolimatta useista taktisista voitoista (viivytykset, yhteistyökumppanien yritysten konkurssit, lailliset määräykset) vastustetut voimat aloittivat toimintansa. Hallitukset eivät yksinkertaisesti anna itsensä häviävän tämänkaltaisissa taisteluissa. Pitkän aikavälin tavoitteita ei todellakaan saavutettu, mutta yksi syy siihen oli keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttaminen hetimiten. Mielenilmaukset tekivät laittomaksi koko ajatuksen ydinvoimasta. Yleistä tietoisuutta saatiin lisättyä, ja kun Three Mile Islandin ydin suli 1979 koko teollisuudenhaara oli tahrattu iäksi. Vaikka Seabrookin ja Diablo-kanjonin suunnitelmia ei ehkä olisi peruttu, suunnitelman joka toinen sen jälkeen tullut suunnitelma ydinreaktorin rakentamisesta peruttiin, ja uusia ei ole ehdotettu 25 vuoteen. Liikehdintää luonnonsuojelun ja vihreän energian lisäämiseksi tapahtui, ja joitain uusia demokraattisia järjestäytymistapoja laillistettiin. Kaikki tämä tapahtui paljon nopeammin kuin kukaan oli oikeasti odottanut.

Jälkikäteen on helppoa nähdä kuinka useimmat ongelmat liittyivät täysin liikkeen menestymisen nopeuteen. Aktivistit olivat toivoneet voivansa osoittaa kuinka ydinvoimateollisuus ja sen luoneen kapitalistisen järjestelmän luonne liittyvät toisiinsa. Kuten kävi ilmi, kapitalistinen järjestelmä oli enemmän kuin valmis hylkäämään ydinvoimateollisuuden heti sen muututtua rasitteeksi. Suuret energiayhtiöt väittivät yhtäkkiä haluavansa myös kannattaa vihreää energiaa ja kutsuivat järjestötoimijat samaan pöytään. Moni mielti jo pakoa tilanteesta, varsinkin koska vähemmän radikaalit järjestöt osoittivat haluja ryhmittäytyä vain saadakseen itselleen paikan neuvotteluihin.

Väistämätön tulos oli sarja kuumentuneita strategisia väittelyitä. Mutta on mahdotonta ymmärtää tätä ilman ymmärrystä siitä, että strategisia väittelyitä käydään sellaisenaan harvoin suoran demokratian liikkeessä. Useimmiten väittelyiden muoto käsittelee jotain toista aihetta. Esimerkiksi kysymys kapitalismista: anti-kapitalistit keskustelevat enemmän kuin mielellään heidän suhteestaan asiaan. Liberaalit taas eivät pidä keskustelusta, jossa heidän asemaansa jää sanoa "oikeastaan kannatan kapitalismin ylläpitoa", joten he yrittävät vaihtaa puheenaihetta jos vain mahdollista. Väittelyt, jotka oikeastaan käsittelevät kapitalismin suoraa haastamista, päättyvät muihin aiheisiin kuin kyse olisi lyhyen aikavälin väittelyistä, vaikkapa taktiikasta tai pasifisista. Autoritääriset sosialistit tai muut demokratiaa epäilevät eivät myöskään halua keskustella aiheesta, he puhuvat mieluummin tarpeesta luoda mahdollisimman suuria liittoutumia. Demokratiaa kannattavat henkilöt, jotka kokevat ryhmän strategisen suunnan vääräksi, usein katsovat tehokkaammaksi haastaa ryhmän päätöksentekoprosessin kuin haastaa sen tekemät päätökset.

On myös toinen vielä vähemmän huomioitu tekijä, joka on silti yhtä tärkeä. Jokainen ymmärtää, että kun hallitus kohtaa tarpeeksi laajan ja mahdollisesti vallankumouksellisen liiton, sen ensimmäinen pyrkimys on hajottaa se. Myönnytys maltillisten lepyttämiseksi ja samanaikaisesti valikoidusti kriminalisoidaan radikaalit, sitä on hallitsemisen taide. Yhdysvaltain hallitus on maailmanlaajuisen valtakunnan asemassaan jatkuvassa liikekannallepanossa sotaa varten, ja tämä tarjoaa sille vaihtoehdon mitä useimmilla hallituksilla ei ole. Käytännössä milloin tahansa voidaan tehdä päätös väkivallan määrän lisäämisestä toisella puolella merta. Tämä on osoittautunut huomattavan tehokkaaksi tavaksi hillitä yhteisöllisiä liikkeitä, jotka on perustettu kotimaan

ongelmille. Ei vaikuta yhteensattumalta, että ihmisoikeusliikettä seurasi suuri määrä poliittisia myönnytyksiä ja nopea sodan laajentuminen Vietnamissa; että ydinvoiman vastaista liikettä seurasi ydinvoiman hylkääminen ja kylmän sodan uhan lisääminen, sodat Afganistanissa ja Keski-Amerikassa; että kansainvälinen globalisaationvastainen liike sai seuraajakseen Washingtonin konsensuksen katoamisen ja terrorismin vastaisen sodan. Osallistavaa demokratiaa painottanut liike muuttui pelkäksi sodanvastaiseksi liikkeeksi, ydinvoiman vastainen liike muuttui ydinvoimaa viivyttäväksi liikkeeksi jne. Hallituksen näkökulmasta aseellisessa ratkaisussa on riskinsä. Vietnam oli hyvä osoitus tästä. Ensimmäisen Persianlahden sodan jälkeen on tuntunut kuin hallitus yrittäisi kehittää sotaa, jota ei voi kyseenalaistaa mielenilmauksin.

On olemassa myös pieni riski, että laskuvirhe aiheuttaa vahingossa ydinräjähdysten ja tuhoaa maapallon. Mutta nämä ovat riskejä, joita poliitikot ovat valmiita ottamaan havaitessaan väestössä tyytymättömyyttä. Ehkä suoran demokratian liikkeet aidosti pelottavat heitä, kun taas sodanvastaiset liikkeet vaikuttavat helpommilta vastuksilta. Valtiothan ovat äärimmäisiä väkivallan muotoja, niille puheenaiheen vaihto oikeasta aiheesta väkivaltakysymyksiin on vain keskustelun viemistä takaisin miellyttävämmälle alueelle. Organisaatiot, jotka on suunniteltu luomaan tai vastustamaan sotaa ovat aina enemmän hierarkisesti järjestäytyneitä kuin organisaatiot, jotka on luotu oikeastaan minkä tahansa muun aiheen ympärille. Sodanvastainen liike 80-luvulla sai huomattavasti suurempia määriä ihmisiä riveihinsä kuin Simpukankuori tai Abalone koskaan, mutta se merkitsi myös paluuta kylttien kanssa marssimiseen ja laillisiin mielenosoituksiin. Ydinvoiman vastaisen liikkeen aikana tehdyt suoran demokratian kokeilut hylättiin.

II: Globalisaation vastainen liike

Oletan lukijan olevan jossain määrin tutustunut Seattlen mielenosoituksiin, IMF:n ja maailmanpankin (WB) blokkaukseen puolta vuotta myöhemmin Washingtonissa A16, jne.

USA:ssa liike leimahti niin nopeasti ja dramaattisesti, ettei edes media voinut hylätä sitä täysin. Se alkoi myös syödä itseään nopeasti. Suoran toiminnan verkostoja (Direct Action Network) perustettiin lähes jokaisessa Yhdysvaltojen suurista kaupungeista. Jotkut näistä (Seattle, L.A. DAN) olivat reformistisia, järjestäytymisen vastaisia ja tiukkojen väkivallan vastaisten sääntöjen noudattajia, mutta suurin osa (kuten New York ja Chicago DAN) olivat ylitsevuotavaisen anarkistisia, kapitalismin vastaisia ja omistautuneita moniin erilaisiin toimintakeinoihin. Toiset kaupungit (Montreal, Washington D.C.) loivat jopa vielä selvemmin anarkistisia kapitalismin vastaisia liittoutumia (Anti-Capitalist Convergences). Järjestäytymisen vastaiset suoran toiminnan verkostot hajosivat lähes välittömästi, mutta muutama jaksoi useamman vuoden. Loputtomia ja kitkeriä väittelyitä käytiin väkivallan vastaisuudesta, mielenilmauksista huippukokousten yhteydessä, rasismista ja erivapauksista, verkostomallin toteuttamiskelpoisuudesta. Sitten tuli 9/11, repressioasteen välitön nousu ja sitä seurannut vainoharhaisuus, sekä pakokauhuinen entisten liittolaistemme ammattiyhdistysten ja kansalaisjärjestöjen – väistyminen syrjemmälle. Miamiassa 2003 vaikutti kuin meidät olisi kitketty juurinemme, ja liike halvaantui niin pahasti että toipuminen on vasta hiljattain alkanut.

Syyskuun 11 oli niin outo tapahtuma, katastrofi, että on lähes mahdotonta käsitellä mitään muuta siltä ajalta. Sen välittömässä jälkipyykissä lähes kaikki globalisaationvastaisen liikkeen rakenteet romahtivat. Syynä romahduksen helppouteen ei ollut vain sodan uhkan muuttuminen tärkeämmäksi huolenaiheeksi, vaan myös että jälleen kerran olimme odottamattomasti voittaneet joissain tavoitteissamme.

Itse liityin NYC:n suoran toiminnan verkostoon Washingtonin A16 aikoihin. Siihen aikaan suoran toiminnan verkostoa kokonaisuutena ajateltiin ryhmänä, jolla on kaksi päätavoitetta. Ensimmäinen oli auttaa koordinoimaan Pohjois-Amerikan uusliberalismin vastaista liikettä, ja mitä silloin kutsuttiin Washingtonin konsensukseksi, uusliberaalien ideoiden hegemonian tuhoamiseksi, lopettaa kaikki uudet kauppasopimukset (WTO, FTAA), ja viedä pohja ja lopulta tuhota sellaiset organisaatiot kuin maailman valuuttarahasto IMF. Toinen oli levittää (anarkismista inspiroidun) suoran demokratian mallia – vallan hajauttamista, pienryhmiä, konsensusprosessiä ja korvata sillä vanhanaikaiset aktivistien järjestäytymistavat heidän hallintokomiteoineen ja ideologisine kinoineen. Silloin kutsuimme ideaa tartutusismiksi (contaminationism), ihmisten täytyy vain tulla altistetuiksi suoralle demokratialle ja suoralle toiminnalle ja he alkavat toteuttaa sitä myös itse. Emme ajatelleet rakentavamme mitään pitkäaikaista tai kestävää, suoran toiminnan verkosto oli väline päämäärän saavuttamiseksi. Verkoston perustajista useat selittivät minulle, ettei sille olisi tarvetta sen täytettyä tarkoituksensa. Toisaalta nämä olivat melko kunnianhimoisia päämääriä, joten olemme että niiden mahdollinen saavuttaminen veisi ainakin vuosikymmenen.

Kuten myöhemmin kävi ilmi, siihen tarvittiin noin puolitoista vuotta.

Epäonnistuimme kiistämättömästi sosiaalisen vallankumouksen käynnistämässä. Emme koskaan päässeet innostamaan satojatuhansia ihmisiä kansannousuun, koska saavutimme muut tavoitteemme liian nopeasti. Esimerkiksi järjestäytyminen: isoissa sodanvastaisissa ryhmittymisissä hallinto tapahtuu edelleen ylhäältä alas, mutta lähes mikä tahansa pienen mittakaavan radikaaliryhmä (jota eivät dominoi marxilaiset lahkolaiset tms.) syyrialaisista maahanmuuttajista Montrealissa yhteisöpuutarhoihin Detroitissa toimii laajalti anarkististen periaatteiden varassa. He eivät ehkä tiedä tekevänsä niin, mutta tartutusismimme toimi. Myös julkisessa mielipiteessä ja media-asenteissa tapahtui muutos Seattlen myötä. Media ja poliitikot ovat harvoin olleet niin yksimielisiä mistään, kuin he olivat vapaakaupasta, vapaista markkinoista, ja esteettömästä turbokapitalismista ainoana mahdollisena kehityssuuntana ihmisen historiassa. Näitä pidettiin ainoana ratkaisuna mihin tahansa ongelmaan, ja epäilijöitä kohdeltiin kirjaimellisesti mielenvikaisina. Globalisaation vastaiset aktivistit leimattiin äärimielisiksi hulluiksi, kun he ensimmäisen kerran olivat julkisuudessa CNN:lla ja Newsweekissa. Parin vuotta myöhemmin CNN ja Newsweek myönsivät aktivistien voittaneen väittelyn.

Yleensä esittäessäni tämän argumentin anarkisteille, saan kuulla vähintään yhden huomauttavan: "Niin, retoriikka vaihtuu, mutta käytäntö pysyy samana." Tämä on totta, emme tuhonneet kapitalismia. Mutta me (me = horisontaalisesti järjestäytyvä maailmanlaajuinen suoraan toimintaan suuntautunut siipi uusliberalismia vastaan) saimme puhuttua heidän taloaan nurin kahdessa vuodessa enemmän kuin kukaan ennen, no, Venäjän vallankumousta.

Kohta kerrallaan tarkasteltuna:

VAPAAKAUPPASOPIMUKSET. Kaikki kunnianhimoiset vapaakauppasopimukset sitten v. 1998 ovat epäonnistuneet. Useat meistä muistavat 2003 FTAA-kokouksen (Free Trade Area of Americas, Amerikan mantereiden vapaakauppa-alue) lähinnä "Miamin mallin" esittelystä: äärimmäisestä poliisiväkivallasta jopa selkeästi väkivallattomia kansalaistoimijoita kohtaan. Ei pidä unohtaa, että tämä oli myös katkerien luusereiden raivokkaimpia epäonnistumisia. Miamin jälkeen FTAA:n tyyppisiä kunnianhimoisia sopimuksia ei ole edes yritetty tehdä. Yhdysvallat pyrkii tekemään kahdenvälisiä sopimuksia tyyppisten liittolaisten, kuten Etelä-Korean ja Perun, kanssa. Sen suurin saavutus on ollut CAFTA (Central American Free Trade Agreement, Väli-Amerikan vapaakauppa-alue), joka yhdisti vain sen jäljelle jääneet kumppanit Väli-Amerikasta, eikä sopimuksen onnistumisesta ole edes varmuutta.

MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖ (WTO). Seattlen "katastrofin" jälkeen järjestäjät siirsivät seuraavan tapaamisen Dohaan Persianlahdelle, ilmeisesti riski Osaman pommeista oli pienempi kuin uusi suoran toiminnan blokin kohtaaminen. Dohan kierrosta yritettiin takoa kuusi vuotta. Ongelmana oli, että vastarintaliikkeen rohkaisemana eteläiset hallitukset eivät halunneet enää sopia rajojensa avaamisesta maataloustuotteiden tuonnille rikkaista maista, eivät ainakaan niin kauan kuin rikkaat maat auttoivat farmareitaan miljardeilla tukidollareilla estääkseen kilpailun. Koska etenkin Yhdysvalloilla ei ollut aikomustakaan uhrata sellaisia asioita, mitä se vaati muulta maailmalta, kaikki sopimukset peuntuivat. Heinäkuussa 2006 Pierre Lamy, WTO:n johtaja, julisti Dohan kierroksen epäonnistuneeksi. Toistaiseksi kukaan ei ole edes puhunut uusista WTO-neuvotteluista ainakaan seuraavan kahden vuoden sisällä, missä ajassa koko järjestö saattaa lakata olemasta.

KANSAINVÄLINEN VALUUTTARAHASTO (IMF) JA MAAILMANPANKKI (WB). Tämä on kaikista siistein tarinoista. IMF:n vastaisesta maailmanlaajuisesta mobilisoinnista johtuen kansainvälinen valuuttarahasto on päätyvässä nopeaa vauhtia konkurssiin. Suoraan sanottuna: tu-

hosimme sen. Maailmanpankilla ei mene paljoa paremmin. Emme edes kiinnittäneet huomiota, kun tekojemme vaikutukset alkoivat näkyä.

Viimeinen tarina on y ksityiskohtien arvoinen, joten jatkan vielä maailmanpankista hetkisen ja palaan sitten päätekstiin.

IMF oli aina kamppailun päävihollinen. Se on säälimätön uusliberalismin väline, jota on viimeisen neljännesvuosisadan ajan käytetty maapallon köyhempiin etelävaltioihin manipuloimalla velkoja. Häätäpurahoituksesta IMF vaati vaihdossa rakenteellisia sopeutusohjelmia, jotka pakottivat leikkaamaan suuria määriä terveydenhuollosta, opetuksesta ja ruoan hinnanalennuksista. Kansainvälinen valuuttarahasto vaati myös tekemään loputtomia yksityistämissuunnitelmia, joiden myötä ulkomaiset kapitalistit pystyivät ostamaan paikallisia luonnonvaroja ym. pilkkahintaan. Rakenteellinen sopeutuminen ei jostain syystä koskaan onnistunut saamaan maita taloudellisesti omille jaloilleen, mutta tämä tarkoitti vain kriisin jatkumista, jonka ratkaisuksi tarjottiin uutta kierrosta rakenteellista sopeutumista.

IMF:lla oli toinen, vähemmän hurrattu, rooli: kansainvälinen pakottaja. Tämä rooli myös luhisti sen. Kansainvälisen valuuttarahaston tehtävänä oli varmistaa ettei yksikään maa (köyhyydestä viis) voisi koskaan jättää lainojaan maksamatta länsimaisille pankkiireille (lainojen typeryydestä viis). Jos pankkiiri olisi tarjonnut korruptoituneelle diktaattorille miljardin lainan, jonka diktaattori olisi siirtänyt suoraan sveitsiläiselle pankkitililleen ja paennut maasta, IMF olisi varmistanut että miljardi dollaria (sekä runsas korko) kynitään diktaattorin entisiltä uhreilta. Jos maa antoi lainoja anteeksi, oli syy mikä tahansa, IMF asetti luottoboikotin minkä taloudelliset vaikutukset olivat verrattavissa ydinpommiin. Kaikki tämä sotii vasten kaikkein perustavanlaatuisimpiakin taloudellisia teorioita, joissa lainaajien pitäisi hyväksyä jonkinasteinen riski. Kansainvälisen politiikan maailmassa taloudelliset lait koskevat ainoastaan köyhiä.

IMF:n rooli luhistui, kun Argentiina jätti lainansa maksamatta joutumatta kiinni. 90-luvulla Argentiina oli IMF:n tähtioppilas Latalaisessa Amerikassa. Argentiina kirjaimellisesti yksityisti kaiken julkisen toimintansa tullia lukuunottamatta. Vuonna 2002 talous romahti. Välittömät tulokset tiedämme: katutappeluita, kansanliittoja, kolmen hallituksen kumoaminen kuukaudessa, tiesulkuja, haltuunotettuja tehtaita... Horisontaalisuus laveasti anarkistiset periaatteet olivat kansan vastarinnan ytimessä. Poliittinen luokka oli menettänyt luottamuksensa niin pahasti, että poliitikot joutuivat naamioitumaan peruukein ja viiksin voidakseen syödä ravintolassa joutumatta pahoinpidellyiksi. Kun Nestor Kirchner, maltillinen sosiaalidemokraatti, nousi valtaan v. 2003, hän tiesi että hänen täytyisi tehdä jotain dramaattista saadakseen väestönenemistön edes hyväksymään ajatuksen hallituksesta, puhumattakaan hänen hallituksestaan. Hän teki jotain, mitä kukaan hänen asemassaan ei saisi tehdä. Hän jätti Argentiinan ulkomaanvelat maksamatta.

Kirchner oli myös ovela, hän ei jättänyt maksamatta omia IMF:n lainojaan. Hän jätti maksamatta Argentiinan yksityisen velan, ilmoittaen että kaikista ylitsepääsemättömistä veloista hän maksaisi vain 25 senttiä dollaria kohti. Citibank ja Chase menivät tietysti IMF:n puheille, heidän totutulle pakottajalle, vaatimaan rangaistusta. Ensimmäistä kertaa historiassaan IMF kieltäytyi. Argentiinan talous oli jo murentunut, edes taloudellinen ydinpommiin vastine ei aiheuttaisi muuta kuin lisää sirpaleita. Lisäksi kaikki olivat tietoisia, että IMF:n tuhoisien neuvojen ansiosta Argentiinan tilanne päättyi tuhon partaalle. Mutta eniten vaakakupissa painoi, että globalisaation vastaisen liikkeen vaikutukset näkyivät: IMF oli jo kaikkein vihatuin instituutio maailmassa, Argentiinan jäänteiden tuhoaminen olisi ollut jo liikaa.

Argentiinan annettiin päästä veloistaan. Sen jälkeen kaikki muuttui. Brasilia ja Argentiina yhdessä järjestivät heidän velkojensa maksun IMF:lle. Loppu Latinalainen Amerikka teki saman, pienellä avustuksella Chavezilta. Vuonna 2003 Latinalaisen Amerikan IMF-velka oli 49 miljardia, nyt se on 694 miljoonaa. Vähennys on 96,8%. Latinalainen Amerikka on nyt velkaa 14 dollaria jokaista tuhatta velkadollaria kohti neljä vuotta sitten. Aasia seurasi samoja jalanjälkiä. Kiinalla ja Intialla ei kummallakaan ole tällä hetkellä maksamattomia velkoja ja ne kieltäytyvät ottamasta uutta lainaa. Boikottiin kuuluvat nykyään Etelä-Korea, Thaimaa, Indonesia, Malaysia, Filippiinit ja oikeastaan joka toinen merkittävä alueellinen talous. Myös Venäjä. IMF:n kovisteltavaksi jäävät enää Afrikan taloudet, sekä jotkut osat Keski-Idästä ja entisen Neuvostoliiton alueelta (ne joilla ei ole öljyä). Tuloksena tästä kansainvälisen valuuttarahaston tulot ovat tippuneet 80% neljässä vuodessa. Ironioiden ironiaa on, jos IMF päätyy konkurssiin, ja niin luultavasti käy ilman halukasta pelastajaa. IMF:n maineen menetyksen myötä se ei palvele enää mitään tarkoitusta edes kapitalisteille. Viimeisimmissä G8-kokoontumisissa on ollut useita ehdotuksia uuden tarkoituksen keksimisestä järjestölle, esimerkiksi kansainvälinen konkurssioikeus, mutta kaikki on torpedoitu syystä tai toisesta. Vaikka IMF selviäisikin, se on jo kutistunut pahviseksi pienoismaliksi entisestä.

Maailmanpankki, joka otti hyvän kytän roolin ajoissa, on jokseenkin paremmassa kunnossa. Jokseenkin, koska sen tulot ovat laskeneet vain 60% ja sitä kohtaan on vain muutamia boikotteja. Toisaalta Maailmanpankkia pitävät toistaiseksi elossa lähinnä Intia ja Kiina, jotka ovat yhä valmiita toimimaan sen kanssa. Molemmat osapuolet tietävät tämän, joten Maailmanpankki ei enää voi sanella sopimusehtoja.

Kaikki hirviöt eivät ole lyötyjä, tietenkään. Latinalaisessa Amerikassa uusliberalismi saattaa olla karkuteillä, mutta Kiina ja Intia tekevät uuvuttavia uudistuksia maissaan; Euroopan sosiaaliturvaa vastaan hyökätään; ja suurin osa Afrikkaa huolimatta tekopyhien rikkaiden maiden ja Bonon kannanotoista on yhä korviaan myöten veloissa, samanaikaisesti kuin uusi kolonialismin aalto pyyhkii sen ylitse Kiinan luotsaamana. Yhdysvallat, jonka taloudellinen valta vähenee suurimmassa osassa maailmaa, yrittää kaksinkertaistaa otteensa Meksikosta ja Väli-Amerikasta. Emme elä utopiassa, mutta sen tiesimme jo. Kysymys kuuluu, miksi emme koskaan havaitse voittojamme.

Olivier de Marcellus, PGA-aktivisti Sveitsistä, ehdottaa: kun mihin tahansa kapitalistisen järjestelmän osaan osuu, oli kyse sitten ydinvoimasta tai IMF:sta, jokin vasemmistolainen aikakauslehti selittää että oikeasti tämä kaikki kuului suunnitelmaan. Tai ehkä kaikki oli vaikutusta valuutan liikkeistä kansainvälisillä markkinoilla, joka tapauksessa kyse ei ollut mistään mihin me olisimme olleet osallisina. Olemme haluttomia edes puhumaan muodossa me. Argentiinan lainaongelmien ratkaisu, oliko Nestor Kirchner todella sen pääsuunnittelija? Mitä tekemistä hänellä on globalisaatioliikkeen kanssa? Ei kyse ollut siitä, ettäkö hänet olisi pakotettu tekemään näin, kun tuhannet kansalaiset aloittivat vastarinnan, hajottivat pankkeja ja vaihtoivat hallituksen kansanliittoihin. Tai ehkä, ehkä niin kävi. Siinä tapauksessa, nuo kansalaiset olivat globaalin etelän värillisiä. Kuinka me voimme ottaa kunniaa heidän toimistaan? Mitä siitä, että he lähinnä näkivät itsensä saman globalisaationvastaisen liikkeen jäsenenä kuin mekin, esittivät samanlaisia ajatuksia kuin mekin, käyttivät samanlaisia vaatteita ja taktiikoita, monissa tapauksissa jopa kuuluivat samoihin ryhmittymiin tai järjestöihin. Muodon me käyttäminen olisi pääsynti: puhumista toisten puolesta.

Itse ajattelen, että kansainväliselle liikkeelle olisi täysin perusteltua käsitellä saavutuksiaan kansainvälisellä tasolla. Ne eivät ole vaatimattomia, mutta kuten ydinvoiman vastaisella liikkeelläkin, saavutukset olivat keskipitkän aikavälin tavoitteita. Kartoitan vastaavan tavoitehierarkian:

1) Lyhyen aikavälin tavoitteet: tiettyjen huippukokousten blokkaukset ja sulkeminen (IMF, WTO, G8 jne.)

2) Keski-pitkän aikavälin tavoitteet: Tuhota Washingtonin konsensus-uusliberalismista, blokkata kaikki uudet kauppasopimukset, tehdä laittomaksi ja sulkea instituutiot kuten WTO, IMF, Maailmanpankki; levittää uusia suoran demokratian malleja.

3) Pitkän aikavälin tavoitteet: (ainakin enemmän radikaaleille) tuhota valtio ja kapitalismi.

Jälleen sama kaava. Seattlen ihmeen jälkeen, lyhyen aikavälin taktisiin tavoitteisiin päästiin harvoin. Mutta tämä johtui lähinnä siitä, että hallitusten kohdatessa tällaisen liikkeen he tekevät periaatepäätöksen liikkeen vastustamisesta. Itse asiassa, tätä pidettiin usein tärkeämpänä kuin huippukokouksen menestystä. Useat aktivistit eivät vaikuta olevan tietoisia, että monissa tapauksissa (esim. 2001&2002 IMF:n & Maailmanpankin tapaamisissa) poliisi tiukensi turvajärjestelyjä niin paljon että koko tapaamiset olivat vaarassa estyä. Useat tapaamiseen liittyneet tapahtumat peruttiin, seremoniat pilattiin ja kenelläkään ei oikeastaan ollut tilaisuutta puhua keskenään. Mutta tärkeää olikin vain, ettei mielenosoittajien nähty voittavan.

Tässä, myös, keskipitkän aikavälin tavoitteisiin päästiin niin nopeasti että pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisesta tuli vaikeampaa. Kansalaisjärjestöt, ammattiliitot, autoritääriset marxistit ja vastaavat liittolaiset jättivät laivan lähes samantien; strategisia väittelyjä sikisi, mutta niitä käytiin epäsuorasti, kuten aina: rodusta, luokasta, taktiikoista, lähes mistä tahansa paitsi itse strategiasta. Taas kerran USA käytti myös sota-asettaan huomion kiinnittämiseksi muualle ja asioiden vaikeuttamiseksi.

Anarkistien on vaikeaa ottaa paljoa suoraa vastuuta Irakin sodan vääjäämättömästä lopusta, tai Yhdysvaltain imperiumin siellä jo saadusta verisestä nenästä. Epäsuoraa vastuuta voisi hyvin vaatia. 60-luvun ja Vietnamin katastrofin jälkeen Yhdysvaltain hallitus ei ole jättänyt toimintatapaansa, jonka mukaan mihin tahansa demokraattisen kansannousun uhkaan vastataan palaamalla sotaan. Mutta nykyään pitää olla varovaisempi, sodat pitää suunnitella vastalauseiden kestäviksi. Voidaan hyvin olettaa, että ensimmäinen Persianlahden sota oli suunniteltu tämä mielessä. Irakin valloituksessa käytetty pienempi, huipputeknologinen armeija, luottamus sokeaan tulivoimaan jopa siviilejä vastaan, kertoo pyrkimyksestä suojella Yhdysvaltain kansalaisia Vietnamin kaltaisilta uhrimääriltä. Jälleen kerran sotaa on kehitetty eteenpäin miellyttämään mahdollista rauhanliikettä kotona, eikä armeijan tehostamiseen. Tämä ainakin selittäisi, miksi maailman voimakkain armeija on sidottu ja kukistettu rääsyissä kulkevien sissien toimesta, joilla on huonot yhteydet ulkomaailmaan, mitätön rahoitus eikä juurikaan armeijan tukea. Kuten vapaakauppakokouksissa, valtio haluaa pakkomielleisesti vakuuttaa ettei kansalaisten vastarinta voi voittaa kotona, ja se on tärkeämpää kuin mahdollisuus oikean sodan häviämisestä.

Näkökulmia (sekä lyhyt paluu 30-luvun Espanjaan)

Miten selvitä voiton riskeistä? En väitä ettäkö minulla olisi yksinkertaisia vastauksia. Oikeasti kirjoitin tämän esseen aloittaakseni keskustelun ongelmasta, antaakseni inspiraatiota strategiselle väittelylle.

Jotkut päätelmät ovat melko päivänselviä. Seuraavalla kerralla, kun suunnittelemme suuren toimintakampanjan, olisi hienoa jos miettisimme mahdollisuutta keski-pitkien tavoitteidemme saavuttamisesta nopeasti, ja mitä teemme jos niin käy ja useat liittolaisemme poistuvat kuvioista. Meidän on tunnistettava strategiset väittelyt sellaisenaan, jopa silloin kun ne vaikuttavat koskevan jotakin muuta. Esimerkiksi väittelyt omaisuuden tuhoamisesta Seattlen jälkeen. Useimmat näistä olivat mielestäni väittelyitä kapitalismista. Ikkunoiden rikkomisista poraavat tekivät niin lähinnä koska he toivoivat vetoavansa keskiluokkaiisiin kuluttajiin johdattaakseen heitä kohti vihreämpää maailmanlaajuista vaihteloustyyppistä kuluttajuutta. Tai ehkä he halusivat liittoutua ammattiliittojen byrokraattien ja ulkomaisten sosiaalidemokraattien kanssa. Käymämme tie ei ollut suunniteltu johtamaan suoraan vastakkainasetteluun kapitalismin kanssa. Useimmat niistä jotka pakottivat meidät kulkemaan tätä reittiä olivat vähintään epäileväisiä mahdollisuudesta, että kapitalismi voitaisiin oikeasti tuhota. Ikkunoita rikkoneet eivät välittäneet mahdollisesta lähiöiden kodinomistajien häirinnästä, koska he eivät nähneet kodinomistajia mahdollisina osina vallankumouksellista kapitalisminvastaista liittoa. He yrittivät, menestyksellisesti, kaapata median lähettämään viestiä järjestelmän haavoittuvuudesta ☐ toivoen inspiroivansa samanlaisia kapinallista toimintaa niissä jotka voisivat harkita aidosti vallankumoukselliseen liittoon liittymistä: syrjäytyneissä teineissä, ihonvärinsä vuoksi syrjityissä, ammattiliittojen byrokraatiaan kyllästyneissä työläisissä, kodittomissa, rikollisissa, radikaalisti epäytytyväisissä. Jos militantti kapitalisminvastainen liike alkaisi Yhdysvalloista, se alkaisi tällaisilla ihmisillä. Heitä ei tarvitse vakuuttaa järjestelmän mädännäisyydestä, heidät tarvitsee vain saada uskomaan että he voivat tehdä jotain asialle. Jos olisikin mahdollisuus saada kapitalisminvastainen vallankumous ilman asetaistelua kadulla, sitä ei tapahtuisi kunnioittaen samalla tunnollisesti omistusoikeuksia.

Mitä tapahtuisi, jos emme voitaisi vain keski-pitkän aikavälin, vaan myös pitkän aikavälin tavoitteemme? Toistaiseksi kukaan ei edes tiedä miten tämä voitaisiin saavuttaa, harvalla meistä on uskoa jäljellä vallankumoukseen 1800-1900-luvun hengessä. Ajatus vallankumouksesta yhtenä suurena joukkokapinallisuutena tai yleislakkona, jonka jälkeen kaikki rakenteet murtuvat, perustuu täysin vanhaan fantasiaan vallankaappauksesta. Se on ainoa tapa miten voitto voisi olla täysin absoluuttinen ja täydellinen, ainakin jos puhumme kokonaisesta maasta tai merkityksellisestä alueesta.

Entä jos espanjan anarkistit olisivat oikeasti ☐voittaneet☐ 1937? Mikä olisi ollut tämän merkitys? On hämmentävää, kuinka harvoin kysymme itseltämme tällaisia kysymyksiä. Me vain kuvittelemme, että se olisi ollut vähän kuin Venäjän vallankumous, joka alkoi samaan tapaan, vanhan armeijan romuttumisesta, spontaanista työläisten neuvostoliittojen luomisesta. Näin ta-

pahtui suurissa kaupungeissa. Venäjän vallankumousta seurasi vuosien sisällissota, jossa punainen armeija asteittain asetti uuden vallan koskemaan jokaista vanhan Venäjän imperiumin osaa, huolimatta siitä halusivatko kyseiset yhteisöt sitä. Kvuitelkaamme, että anarkistimilitantit Espanjassa saivat fasistien armeijan hajotettua ja potkivat sosialistisen republikaan hallituksen toimistoistaan Barcelonassa ja Madridissa. Se olisi todella ollut voitto kaikilla standardeilla. Mutta mitä olisi tapahtunut seuraavaksi? Olisivatko he mahdollistaneet Espanjan epätasavaltana, anti-valtiona joka on olemassa entisen valtion kansainvälisten rajojen sisässä? Olisivatko he asettaneet säännöksen kansanneuvostoista jokaisessa kylässä ja kunnassa niillä alueilla, jotka olivat olleet Espanjan? Miten? Pitäkäämme mielessä, että Espanjassa oli useita kyliä, kaupunkeja ja alueita missä anarkisteja oli vähän jos ollenkaan. Osassa näistä lähes koko väestö oli vanhoillisia katolisia tai monarkkeja, muissa (esim. Baskimaa) oli militantti ja hyvin järjestäytynyt työväenluokka: tosin sosialistinen tai kommunistinen sellainen. Jopa suurimman vallankumouskuumeen aikana enemmistö heistä pysyisi oletettavasti uskollisena vanhoille arvoilleen ja aatteilleen. Jos voitokas FAI yrittäisi päästä eroon heistä kaikista tappamalla miljoonia ihmisiä, tai karkottamalla heidät maasta, tai voimalla uudelleensijoittaen heidät osaksi anarkistisia yhteisöjä, tai lähettämällä heidät uudelleen koulutusleireille, he eivät olisi vain olleet syyllisiä maailmanluokan julmuuksiin, he olisivat myös lopettaneet anarkistina olemisen. Demokraattisen järjestöt eivät vain voi toteuttaa systemaattisesti julmuuksia. Tähän tarvittaisiin kommunistinen tai fasistityyppinen ylhäältä alas rakennettu organisaatio, koska tuhansia ihmisiä ei voi vain hetkessä saada teurastamaan avuttomia naisia, lapsia ja vanhuksia, tuhoamaan yhteisöjä, ajamaan perheitä heidän sukutiloiltaan, ei ainakaan elleivät he voi sanoa toimineensa vain käskystä. Ongelmaan vaikuttaa olevan vain kaksi mahdollista ratkaisua:

1) Tasavallan on annettava jatkaa hallituksena, jota hallitsevat sosialistit, jotka asettavat hallituksen vallan oikean siiven enemmistön alueille, ja saada aikaan jonkinlainen sopimus sosialistien kanssa että he jättäisivät anarkistien enemmistöiset kaupungit ja kylät rauhaan järjestäytymään miten haluavat, ja toivoo että sosialistit pitävät sopimuksen (tätä voisi kutsua myös Önni myötä) vaihtoehdoksi)

2) Julistaa että jokainen saa muodostaa oman paikallisen kansanliiton, ja antaa heidän päättää omasta itseorganisoinnistaan.

Viimeksi mainittu vaikuttaa enemmän sopivalta anarkististen periaatteiden kanssa, mutta tulokset eivät välttämättä olisi paljonkaan eroavat. Jos esimerkiksi Bilbaon asukkaat haluaisivat ylitsevuotavaisesti tehdä paikallisen hallituksen, kuinka kukaan olisi estänyt heitä? Kunnat, joissa kirkko tai maanomistajat nauttivat yhä kansan suosiota pysyisivät hallintorakenteeltaan luultavasti yhtä oikeistolaisina kuin ennenkin, sosialistit ja kommunistit asettaisivat valtaan sosialisti- tai kommunistibyrokraatteja. Oikeiston ja vasemmiston vallat muodostaisivat keskenään kilpailevia liittoja, jotka julistaisivat olevansa Espanjan laillinen hallitus, vaikka käsittäisivätkin vain pienen osan entisen Espanjan maa-alueesta. Ulkomaiset hallitukset tunnustaisivat jomman kumman, koska yksikään niistä ei suostuisi vaihtamaan lähettiläitä FAI:n tapaisen epähallituksen kanssa, ikään kuin FAI:kaan tällaiseen suostuisi. Toisin sanoen varsinaisen ampumasota saattaisi päättyä, mutta poliittinen kamppailu jatkuisi, ja useat Espanjan osat päätyisivät luultavasti näyttämään väliaikaisesti Chiapasilta, jokainen yhteisö jaettuna anarkistisiin ja anarkisminvastaisiin puolueyhtymiin. Lopullinen voitto olisi pitkä ja tuskallinen prosessi. Ainoa tapa voittaa valtiomieliset olisi voittaa heidän lapsensa, mikä voitaisiin saavuttaa luomalla selkeästi vapaampi, nautinnollisempi, kauniimpi, turvallinen, rauhallinen, tyydyttävä elämä valtiottomissa osissa. Ulkomaiset kapitalistiset voimat tekisivät toisaalta kaikkensa tuhotakseen Öuhan hyvästä

esimerkistä taloudellisilla boikoteilla ja sabotaasilla ja tukeakseen valtiomielisiä alueita, jos siis aseellista väliintuloa ei tapahtuisi. Lopulta kaikki riippuisi siitä, minkä verran anarkistien voitot Espanjassa inspiroisivat samanlaista kapinallisuutta muualla.

Tämän mielikuvitusharjoituksen oikea tarkoitus oli osoittaa, että historiassa ei ole selkeitä, puhtaita läpimurtoja. Kolikon käänköpuolena on, että kapitalismin ja valtion tuhoutuessa mikä tahansa niitä muistuttava voi tehdä voitosta mitättömän. Jos kapitalismi jää jaloilleen ja alkaa markkinoida omia kerran vallankumouksellisia ideoitasi, se osoittaa kapitalistien oikeasti voittaneen. Olet hävinnyt, vähän kuten kävi osuuskunta-aatteelle. Mielestäni tämä on absurdia. Voimmeko sanoa feminismin hävinneen? Ettei se saavuttanut mitään, vain koska kapitalistiset firmat alkoivat markkinoida feministisiä kirjoja, elokuvia ja muita tuotteita? Tietenkään emme: jos kapitalismia ja patriarkiaa ei ole tuhottu yhdellä iskulla, tämä on yksi selkeimmistä osoituksista että edes johonkin on päästy.

Otaksuttavasti mikä tahansa tehokas tie vallankumoukseen sisältää loputtomia hetkiä sopeutumista, voitokkaita kampanjoita, pieniä kapinallisia hetkiä, salamyhkäistä itsehallintoa. Epäröin edes spekuloida millaista se voisi olla. Mutta aloittaaksemme siihen suuntaan, ensimmäinen asia mitä täytyy tehdä on tunnistaa että me todella voitamme jotain. Itse asiassa, vastikään olemme voittaneet melko paljon. Kysymyksenä onkin, kuinka rikkoa epätoivon ja huumen kehä ja saada aikaan strategisia visioita (enempi parempi) näistä voitoista, jotka rakentuvat toistensa varaan, jotta kumulatiivinen uutta yhteiskuntaa rakentava liike olisi mahdollinen.

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

David Graeber
Voiton järkytys
Rolling Thunder #5, kevät 2008.

Haettu 5.7.2012 osoitteesta: <http://takku.net/article.php/20081126215128236>

fi.theanarchistlibrary.org